

Landgoed Clingendael (foto Pieter Musterd)

IMMATERIEEL ERFGOED

VAN BELANG VOOR EEN LEEFBARE STAD

Wat hield de Vrienden van Den Haag bezig gedurende de laatste jaren van de 20^e en de eerste jaren van de 21^e eeuw? Bladerend door de Ledenberichten van 1993 tot en met 2003 valt op dat de aandacht van de Vrienden zich niet alleen beperkte tot de stedenbouwkundige veranderingen en het behoud van het materiële erfgoed, maar zich ook richtte op het immateriële culturele erfgoed als onmisbaar ingrediënt voor een leefbaar Den Haag.

Zo werd uitgebreid verslag gedaan van de grote mythologische theaterstukken in het Appeltheater aan de Duinstraat in Scheveningen en eerde oprichtster Hermance Schaepman de Hofvijver als historisch sieraad van de stad met de organisatie van het evenement *Hofvijver in Poëzie & Beeld* ter gelegenheid van het 750-jarig bestaan van Den Haag. De laatste jaren van de 20^e eeuw werden gekenmerkt door een nieuwe visie op hoogbouw, waarbij de Vrienden in niet mis te verstane woorden kritiek uitten op het effect van

hoogbouw op het stadsgezicht vanaf het Plein. De poging van het gemeentebestuur om foto's zó te monteren dat het ongewenste effect van de 25 meter boven het Plein uittorende hoogbouw werd verbloemd, kon rekenen op een rechtstreeks aan de wethouder gerichte oproep. "Beste wethouder, als u zo nodig ons mooie uitzicht op de Hofvijver en het Binnenhof wilt verpesten, kom daar dan op zijn minst eerlijk voor uit. Of denkt u soms dat wij Hagenaars een stelletje idioten zijn, die je naar believen wat op de mouw kunt spelen", aldus de Vrienden van Den Haag in hun Ledenbericht.

Een goede gewoonte in die tijd was het publiceren van belangrijke briefwisselingen met het college van B en W in de Ledenberichten. Zo richtten de Vrienden zich op 12 mei 2001 met een brief tot het college over de conceptnota *Hoogbouwvisie Den Haag*, waarin met de kracht van het zorgvuldig gekozen woord, werd betoogd: "Wil Den Haag zich profileren, dan ligt zijn kracht juist in het uiterst zorgvuldig omgaan met de

historie van de stad en de vele monumenten, die daarvan getuigen. Daarvoor heeft onze stad ijzersterke troeven en niet alleen in de binnenstad. Verdere aantasting van de fijnmazige en kleinschalige historische binnenstad zal deze troeven op den duur doen verbleken.” Opmerkelijk is ook dat bij het periodiek overleg met Monumentenzorg de toenmalige wethouder zelf aanschoof. Die luxe heeft de werkgroep Historie van de Vrienden van Den Haag lange tijd niet meer mogen meemaken.

In januari 1994 concludeerde oud-redactielid Charles Boissevain bij de nabeschouwing van het 20-jarig jubileum dat de Vereniging de bestuurlijke besluitvorming op een zinvolle manier aanvult.

De jaren '90 waren het decennium van de bouw van het nieuwe stadhuis en de aanleg van de tramtunnel in de Grote Marktstraat. De gemeente probeerde de ontwikkelingen in de binnenstad positief te laten landen met de nota en slagzin *De kern gezond* (1989), spoedig gevolgd door een actiecomité met de naam *De kern gewond*, met o.m. oud-wethouder Joris Wijsmuller en oud-Tweede Kamerlid mr. K. van Rijckevorsel, die daarin door de Vrienden van harte werd gesteund.

Een duik in het verleden laat ook telkens zien hoe belangrijk het is om op het vinkentouw te blijven zitten, want verkeerde plannen kunnen na verloop van tijd weer uit de gemeentelijke la worden gehaald. Zo keerden de Vrienden zich, samen met de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage en omstreken (AVN), al in 1998

*Herinneringsbank 20-jarig jubileum aan de Vijverberg
(foto Emilie Linssen-van Rossum)*

met een protestbrief tot het college van B en W over het onzalige voornemen om de landgoederen Clingendael en Oosterbeek aan een private partij te verkopen. Recentelijk hebben de Vrienden zich daar opnieuw tegen moeten uitspreken, met hetzelfde argument als destijds, namelijk dat moet worden voorkomen dat deze landgoederen worden bebouwd en aan ons cultureel erfgoed onttrokken.

Niet mis te verstaan is het enthousiasme waarmee in de Ledenberichten de traditie van de lancering van de nieuwe wenskaarten jaarlijks wordt gevierd. Een traditie die ondanks de digitalisering waardoor wij nu voornamelijk via e-mails met elkaar communiceren, stand heeft gehouden. In 2003 verdwijnen de Ledenberichten en ziet het Verenigingsblad *Ons Den Haag* het licht als het nieuwe medium waarmee de leden worden geïnformeerd over alles wat de Vrienden bezighoudt.

Appeltheater (zeefdruk Frans de Leef)